

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА БІОЛОГІЇ ЛІСУ, МИСЛИВСТВОЗНАВСТВА ТА ІХТІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан біологічного факультету

_____ Л.О. Омелянчик
(підпис) (ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2017 р.

Зоопаркова справа

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки _____ магістрів
(назва освітнього ступеня)

спеціальності _____ 205 Лісове господарство
(шифр, назва спеціальності)

освітньо-професійна програма _____ Мисливське господарство
(назва)

Укладач Лебедева Н.І., канд. біол. наук, доц., доц.

Обговорено та ухвалено на засіданні
кафедри біології лісу, мисливствознавства
та іхтіології

Протокол № _____ від «___» _____ 2017 р.

Завідувач кафедри біології лісу,
мисливствознавства та іхтіології

_____ В.І. Домніч

Ухвалено науково-методичною радою
біологічного факультету

Протокол № _____ від «___» _____ 2017 р.

Голова науково-методичної ради
біологічного факультету

_____ В.В. Перетяцько

2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	за вибором	
Розділів – 2	Спеціальність 205 Лісове господарство	Цикл професійної підготовки	
Загальна кількість годин – 90 год.	Освітньо-професійна програма Мисливське господарство	Рік підготовки:	
		2-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: магістерський	Лекції	
		12 год.	-
		Практичні	
		12 год.	-
		Самостійна робота	
		66 год.	-
		Вид підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Зоопаркова справа» є надання комплексу знань щодо теоретичних та практичних засад створення живих зооекспозицій на базі мисливських господарств.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Зоопаркова справа» є надання студентам комплексу теоретичних та практичних знань щодо сучасних технологій утримання, розведення, експонування, збереження диких тварин в умовах ex-situ, та формування навичок обґрунтування та створення живих зооекспозицій.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати законодавче забезпечення створення та функціонування зоопарків і розплідників диких тварин, принципи діяльності міжнародних асоціацій зоопарків; прогресивні інструменти аналізу популяцій; сучасні принципи формування живих зооекспозицій; прогресивні технології проектування та виготовлення приміщень для нетривалого і тривалого утримання диких тварин; сучасні методи збагачення ex-situ середовища та поведінки тварин; сучасні технології утримання, розведення та збереження диких тварин у штучно створених умовах; особливості надання першої ветеринарної допомоги диким тваринам, прогресивні технології реабілітації та репатріації тварин;

вміти визначати доцільність, економічну ефективність, шляхи формування та розвитку живої зооколекції, її видовий, статевий та віковий склад, принципи формування зооекспозиції; визначати етапність та технології створення мінізоопарка чи розплідника на базі підприємства з проектуванням комплексу приміщень для утримання, розведення та експонування диких тварин; визначати кормові раціони для утримання диких тварин в умовах неволі; визначати способи та здійснювати, в межах своїх повноважень, керівництво ветеринарним обстеженням, карантинуванням та реабілітацією диких тварин; складати план та здійснювати керівництво науковою, еколого-просвітницькою, культурно-виховною та навчальною діяльністю.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей), які характеризуються:

- здатністю розв’язувати комплексні професійні завдання та практичні проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, наполегливістю у досягненні мети, креативністю, здатністю до системного мислення;
- особистісною компетенцією дотримання етичних та правових норм щодо інших людей і відносно природи (принципи біоетики), розуміє соціальні та екологічні наслідки своєї професійної діяльності, має чітку ціннісну орієнтацію на збереження природи та охорону прав і здоров'я людини;
- здатністю оцінювати значення філософської методології для розвитку теорії та практики сталого функціонування системи «природа – суспільство»;
- здатністю до організації роботи виконавців, визначення і прийняття управлінських рішень, здійснення проектної діяльності у професійній сфері на основі системного підходу;
- здатність використовувати знання, уміння й практичні навички сучасних наукових теорій і методів визначення закономірностей функціонування й розвитку екосистем та їх структурних компонентів для створення живих зооекспозицій;
- здатність забезпечувати виконання норм чинного законодавства України та свідомо їх застосовувати у професійній діяльності;
- знаннями методів та інструментарію моніторингу довкілля, побудови моделей (сценаріїв) розвитку та оцінки глобально-соціальних, еколого-економічних та медико-біологічних ризиків для людини та природних популяцій;
- здатністю використовувати професійно-профільні знання для організації, проведення та здійснення керівництва науковою, еколого-просвітницькою, культурно-виховною та навчальною діяльністю.

Міждисциплінарні зв'язки. У системі підготовки висококваліфікованих фахівців спеціальності «Мисливське господарство» навчальна дисципліна «Зоопаркова справа» є складовою варіативної частини навчального плану. Базовими для вивчення дисципліни «Зоопаркова справа» є: «Зоологія хребетних», «Правові та організаційні основи природокористування», «Основи дичорозведення та звірівництва», «Біологія мисливських тварин», «Етологія», таким чином програма курсу тісно пов'язана з дисциплінами циклів гуманітарної та соціально-економічної і професійно-практичної підготовки. Дисципліна формує комплекс загальнокультурних, загально професійних та професійних компетентностей для успішної виробничо-технологічної, організаційно-управлінської та науково-дослідної діяльності в галузі сталого природокористування. Компетентності сформовані у студентів під час вивчення даної дисципліни використовуються в подальшому для проходження виробничих практик; проведення науково-дослідних та проектних робіт під час виконання кваліфікаційної роботи магістра, а також у подальшій професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Створення живих зооекспозицій на базі мисливських господарств

Тема 1. Збереження біологічного різноманіття.

Охорона тваринного світу. Загальні засади охорони тваринного світу. Напрямки охорони тварин. Методи охорони диких тварин у мисливських господарствах. Штучне розселення тварин. Мета та напрями штучного розселення диких тварин. Акліматизація та реакліматизація. Роль зоологічних парків у збереженні біологічного різноманіття.

Тема 2. Біологічні засади та принципи формування живих зооекспозицій

Особливості біології тварин, яких використовують для створення зооекспозицій. Особливості поведінки тварин при напіввільному утриманні. Особливості тварин в умовах ex-situ. Особливості розмноження тварин у напіввільних умовах та в умовах ex-situ. Сучасні принципи формування живих зооекспозицій. Побудова систематичних зооекспозицій – науковий підхід, послідовність

розміщення експонатів. Зоогеографічний метод побудови експозицій та принципи його застосування під час створення живих зооекспозицій. Екологічний метод побудови експозицій та принципи його застосування під час створення живих зооекспозицій. Стратегія збереження видів її базові елементи.

Тема 3. Організаційно-правові засади створення та функціонування зоологічних парків

Правові засади створення та функціонування зоопарків і розплідників диких тварин. Поняття, система та джерела законодавчого забезпечення створення та функціонування зоопарків. Зоопарки їх завдання, функція та структура. Сучасні вимоги до проектування зоологічних парків. Європейська програма розведення тварин. Сучасні програми збереження біологічного різноманіття. Міжнародне та міждержавне співробітництво України у галузі функціонування зоологічних парків. Міжнародна асоціація зоопарків та принципи її діяльності. Основні принципи діяльності EAZA. Головні риси функціонування EAZA. Зоопарки, що входять до WAZA.

Розділ 2. Сучасні технології утримання та розведення тварин в умовах ex-situ

Тема 4. Сучасні технології утримання та розведення тварин в умовах ex-situ

Застосування знань із сучасної біології для покращення якості життя тварин, що їх утримують в неволі. Застосування моделей для прогнозування стану тварин в неволі. Техніки дистанційного спостереження за тваринами та переваги їхнього застосування. Особливості утримання та розведення тварин різних систематичних груп. Реабілітація диких тварин. Роль зоологічних парків у реабілітації тварин.

Тема 5. Ветеринарно-санітарний за живими зооекспозицій

Загальні уявлення про хвороби тварин. Інфекційні, інвазійні та незаразні хвороби мисливських тварин. Санітарно-профілактичні заходи у зоопарках: попереджувальна дегельмінтизація диких тварин, вакцинація диких тварин, заходи щодо знезараження місць мешкання тварин. Загальні санітарно-профілактичні заходи. Спеціальні санітарно-профілактичні заходи: заходи із підтримання оптимальної щільності мисливських тварин, заходи щодо вибраковування та вилучення ослаблених, травмованих та хворих тварин, заходи щодо попередження та поширення захворювань мисливських тварин. Організація контролю за станом тварин.

Тема 6. Сучасні технології організації та управління науковою, просвітницькою та природоохоронною діяльністю зоопарків

Планування, проведення робіт та систематична оцінка якості робіт, що проводяться. Зворотній зв'язок із науковими установами. Консультації провідних спеціалістів. Дослідження стану утримання тварин. Спостереження за поведінкою тварин. Лабораторний аналіз стану здоров'я тварин та параметрів зовнішнього середовища. Просвітницька робота гуртків на базі зоопарків та розплідників. Природоохоронні заходи. Лекції, телепередачі, радіопередачі. Поширення інформацію через мережу Інтернет. Зоопарки як перспективний напрямок розвитку регіону.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л.		практичні	сам. роб.	
<i>Розділ 1. Створення живих зооекспозицій на базі мисливських господарств</i>				
Тема 1. Збереження біологічного різноманіття	15	2	2	11
Тема 2. Біологічні засади та принципи формування живих зооекспозицій	15	2	2	11
Тема 3. Організаційно-правові засади створення та функціонування зоологічних парків	15	2	2	11

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л.		практичні	сам. роб.	
Разом за розділом 1	45	6	6	33
<i>Розділ 2. Сучасні технології утримання та розведення тварин в умовах ex-situ</i>				
Тема 4. Сучасні технології утримання та розведення тварин в умовах ex-situ	15	2	2	11
Тема 5. Ветеринарно-санітарний за живими зооекспозицій	15	2	2	11
Тема 6. Сучасні технології організації та управління науковою, просвітницькою та природоохоронною діяльністю зоопарків	15	2	2	11
Разом за розділом 2	45	6	6	33
Усього годин	90	12	12	66

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Збереження біологічного різноманіття	2
2	Біологічні засади та принципи формування живих зооекспозицій	2
3	Організаційно-правові засади створення та функціонування зоологічних парків	2
4	Сучасні технології утримання та розведення тварин в умовах ex-situ	2
5	Ветеринарно-санітарний за живими зооекспозицій	2
6	Сучасні технології організації та управління науковою, просвітницькою та природоохоронною діяльністю зоопарків	2
Разом		12

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Збереження біологічного різноманіття	2
2	Біологічні засади та принципи формування живих зооекспозицій	2
3	Організаційно-правові засади створення та функціонування зоологічних парків	2
4	Сучасні технології утримання та розведення тварин в умовах ex-situ	2
5	Ветеринарно-санітарний за живими зооекспозицій	2
6	Сучасні технології організації та управління науковою, просвітницькою та природоохоронною діяльністю зоопарків	2
Разом		12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Збереження біологічного різноманіття	11
2	Біологічні засади та принципи формування живих зооекспозицій	11
3	Організаційно-правові засади створення та функціонування зоологічних парків	11
4	Сучасні технології утримання та розведення тварин в умовах ex-situ	11
5	Ветеринарно-санітарний за живими зооекспозицій	11
6	Сучасні технології організації та управління науковою, просвітницькою та природоохоронною діяльністю зоопарків	11
Разом		66

8. Види контролю і система накопичення балів

Визначення рівня знань, умінь і навичок засвоєних студентом з навчальної дисципліни здійснюється у формі поточної та підсумкової атестації.

Розподіл балів, які отримують студенти за системою накопичення

№ п/п	Види контрольного заходу / кількість контрольних заходів / кількість балів	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів	
1	Поточна атестація	Підготовка завдань до практичних занять	6	5	30
2		Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу <i>Розділ 1</i> (проводиться по завершенню вивчення Теми 3 в електронному вигляді).	1	0-15	15
3		Контрольна робота за результатами вивчення матеріалу <i>Розділ 2</i> (проводиться по завершенню вивчення Теми 6 в електронному вигляді).	1	0-15	15
4	Підсумковий контроль – залік	Складання заліку за вивченим матеріалом курсу (проводиться по завершенню вивчення курсу в електронному вигляді)	1	40	40
Усього			9		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100(відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89(дуже добре)	4	
C	75 – 84(добре)	(добре)	
D	70 – 74(задовільно)	3	
E	60 – 69(достатньо)	(задовільно)	
FX	35 – 59(незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34(незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Поточна атестація – орієнтований на визначення рівня оперативного засвоєння студентами теоретичного матеріалу та набуття практичних навичок. Виконання студентом завдань поточного контролю є обов'язковим етапом вивчення дисципліни.

Поточна атестація здійснюється в процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Формами поточної атестації навчальних занять є: складання студентами тестів із певної теми; усне опитування під час проведення практичних занять, перевірка і захист практичних завдань, контрольне тестування із кожної атестації.

Терміни заходів поточної атестації:

1. складання тестів із певної теми	– впродовж тижня напередодні практичного заняття;
2. усне опитування	– під час проведення практичних занять;
3. перевірка і захист практичних завдань	– впродовж тижня після практичного заняття;
4. контрольне тестування із кожної атестації	– впродовж тижня модульної атестації.

Результат виконання і захисту практичних робіт оцінюється окремо за такою шкалою:

- 4-5 балів – всі завдання певної роботи виконані повністю без помилок; студент демонструє всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння ним основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу;
- 2-3 балів – завдання певної роботи виконані без суттєвих помилок, студент демонструє володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючи окремих незначних помилок;
- 0-1 бал – більше 30 % завдань певної роботи виконані частково або не вірно; студент демонструє значні прогалини у знаннях основного та обізнаний із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методиками передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно. Виконання роботи не зраховується і повертається студенту на доопрацювання.

Складання тестів (0-15 балів, оцінювання автоматичне у системі moodle)

Тест із кожної теми та контрольного тестування складається з завдань двох видів.

Завдання першого виду (вибір із множини) передбачають одну або декілька правильних відповідей. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал. Якщо студент: а) позначив неправильний(і) варіант(и) відповіді(ей); б) позначив два або більше варіантів відповіді, навіть якщо поміж них є правильний; в) позначив тільки один варіант відповіді, навіть якщо він є правильним; г) позначив більше одного варіанту відповіді, серед яких є правильні і неправильні варіанти відповідей, д) не позначив жодного варіанта відповіді взагалі, завдання вважатиметься виконаним не правильно. У такому випадку студент отримує 0 балів.

Завдання другого виду (встановлення відповідності) передбачають встановлення відповідності між наданими підписами та позначення на представленому рисунку. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал, як що студент позначив 2-3 відповідності правильно він отримує 0,5 балу. У випадку коли позначено менше 2-х відповідностей завдання вважатиметься виконаним не правильно, студент отримує 0 балів.

Підсумкова атестація – комплексне оцінювання якості засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичного і практичного матеріалу навчальної дисципліни визначається як середньозважений бал на підставі результатів усіх контрольних заходів, що передбачені навчальним планом за весь термін викладання дисципліни.

Форми підсумкової атестації – складання заліку.

Терміни заходів підсумкової атестації:

1. складання заліку – відповідно графіку екзаменаційної сесії.

Складання тестів (оцінювання автоматичне у системі moodle)

Тест підсумкової атестації складається з завдань трьох видів.

Завдання першого виду (вибір із множини) передбачають одну або декілька правильних відповідей.

За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал. Якщо студент: а) позначив неправильний(і) варіант(и) відповіді(ей); б) позначив два або більше варіантів відповіді, навіть якщо поміж них є правильний; в) позначив тільки один варіант відповіді, навіть якщо він є правильним; г) позначив більше одного варіанту відповіді, серед яких є правильні і неправильні варіанти відповідей, д) не позначив жодного варіанта відповіді взагалі, завдання вважатиметься виконаним не правильно, студент отримує 0 балів.

Завдання другого виду – це встановлення відповідності. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал, як що студент позначив 2-3 відповідності правильно він отримує 0,5 бала. У випадку позначення менше 2-х відповідностей завдання вважатиметься виконаним не правильно, студент отримує 0 балів.

Завдання третього виду (коротка відповідь) передбачають надання студентом точної короткої відповіді, або доповнення змісту завдання (доповнення повинно бути стислим 1-3 слова). За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал.

Результати і поточної і підсумкової атестації доводяться до відома студентів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни вважається остаточною та вноситься у Додаток до диплома.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Євтушевський М.Н. Мисливські тварини України на волі та вольєрах. – монографія / М.Н. Євтушевський. – Черкаси: Вертикаль, 2012. – 170 с.
2. Наказ «Про затвердження Порядку утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах», 29 грудня 2010 р. за N 1384/18679
3. Научно-просветительная работа в зоопарках. Вып. 2. Межвед. сбор. науч. и науч.-метод. тр. – за ред. Спицина В.В. Научно-просветительная работа в зоопарках. Вып. 2. Межвед. сбор. науч. и науч.-метод. тр. – М.: Московский зоопарк, 2008 <http://earaza.ru/wps/wp-content/uploads/nauchprosvet2.pdf>
4. Основы зоологических парков и аквариумов. [Под ред. К. Саусман]. М.: Московский зоопарк, 2007. <http://www.marhi.ru/search/index.php?q>
5. Скуратова Л.С. Принципы архитектурно-пространственной организации зоологических парков в условиях Сибири. МАРХИ / Электронный журнал / 2011 / 3(16) 2011 <http://www.marhi.ru/amit/2011/3kvart11/skuratova/abstract.php>
6. Содержание и разведение млекопитающих редких видов в зоопарках и питомниках: Межвед. сб. науч. и науч.-метод. тр. – М.: Московский зоопарк, 2010. – 200 с.
7. Сокольская О.Б., Теодоронский В.С. Вергунов А.П. Ландшафтная архитектура: специализированные объекты: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2007 http://brainbooks.ru/viewpage.php?page_id=142647

8. Штучне розведення дичини: навчальний посібник / Корж О.П., Петриченко В.В., Фролов Д.О. – Суми : Університетська книга, 2012. – 224 с.

Додаткова:

1. Скуратова Л.С. Принципы архитектурно-пространственной организации зоологических парков в условиях Сибири. –МАРХИ / Электронный журнал / 2011 / 3(16) 2011.<http://www.marhi.ru/amit/2011/3kvart11/skuratova/abstract.ph>
2. Габузов О.С. Зоокультура: Учебное пособие / О.С. Габузов. – М.: ФГОУ ВПО МГАВ МиБим. К.И. Скрябина, 2003. – 210 с.
3. Балакирев Н.А. Звероводство / Н.А. Балакирев, Г.А. Кузнецов. – М.: КолосС, 2006. – 342 с.
4. Берестов В.А. Звероводство: учеб. пособие / В.А. Берестов. – СПб.: Лань, 2002. – 480 с.
5. Ильина Е.Д. Звероводство: учебник / Е.Д. Ильина, А.Д. Соболев, Т.М. Чекалова, Н.Н. Шумилина. – СПб.; М.; Краснодар: Лань, 2004. – 304 с.
6. Щуров Б.В. Управление природопользованием / Б.В. Щуров. – Н. Новгород, 2002. – 201 с.
7. Сокольская О.Б., Теодоронский В.С. Вергунов А.П. Ландшафтная архитектура: специализированные объекты: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – http://brainbooks.ru/viewpage.php?page_id=142647 - М.: Издательский центр «Академия», 2007.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
2. <http://elibrary.ru> – Наукова електронна бібліотека
3. <http://www.ecoline.ru/books/> – Електронна екологічна бібліотека
4. <http://dklg.kmu.gov.ua/> – Державне агентство лісових ресурсів України
5. <http://zooworlds.org> – Зоопарки мира
6. <http://ria.ru/infografika/20131017/970731521.html#13830871592933&message=resize&relto=register&action=addClass&value=registration> – Зоопарки мира: сходства и различия
7. <http://zoovestnik.ru/> – Зоопарк WoodlandPark
8. <http://www.thisisukraine.org/ru/how-to-get/532-zooparki-ukrainy.html> – Зоопарки Украины
9. <http://earaza.ru/wps/wp-content/uploads/nauchprosvet2.pdf> – Научно-просветительная работа в зоопарках
10. <http://www.marhi.ru/search/index.php?q> – Основы зоологических парков и аквариумов

Погоджено _____

навчальний відділ

« _____ »

